

Traficom

Viite: Dnro TRAFICOM/1445/11.03.09/2021

Audiovisuaalisten sisältöpalvelujen esteettömyyden valvontamalli

Kuuloliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Audiovisuaalisten sisältöpalvelujen esteettömyyden valvontamallista. Kuuloliitto näkee audiovisuaalisten sisältöpalvelujen esteettömyyden valvonnan olennaisena osana kuulovammaisten palvelunkäyttäjien oikeuksien toteutumisen varmistamisen kannalta.

1. Ääni- ja tekstityspalvelujen määrät tv-ohjelmistoissa ja vastaavissa ohjelmistoissa tilausohjelmalveluissa

Kuuloliitto toteaa, että sähköisen viestinnän palvelulaki on tullut voimaan 2021 alusta. Kuuloliitto näkee, että lain toteutumisen seuranta tapahtuu jo vuonna 2021 ja siksi seurannassa tulisi kerätä tietoa jo vuoden 2021 puolella. Kuuloliitto on jo aiemmin ehdottanut, että tietoa tekstityksen toteutuneista määristä kerättäisiin puolen vuoden välein. Valvontamallin taulukossa on maininta, että ensimmäisen kerran tietoa vuoden 2021 tilanteesta kerättäisiin vuoden 2022 alkupuolella. Kuuloliitto näkee tämän liian pitkänä aikajänteenä, koska kuulovammaisilla katsojilla on suuria odotuksia uuden lain suhteen ja tarve tietää, miten uuden lain mukanaan tuomat velvoitteet tosiasiallisesti toteutuvat ja miten tilanne muuttuu.

Valvontamallia käsittelevän muistion perusteluissa tuodaan esiin suorien lähetysten tekstityksen tilanne vuonna 2021. Tämän vuoden loppuun asti suorien lähetysten tekstitys voidaan toteuttaa uusintalähetyksen yhteydessä. Tekstitetty uusinta tulee lähettää yleisön kannalta tarkoituksenmukaisena lähetyksaikana vuorokauden kuluessa suorasta lähetyksestä ja esitettävä tekstityksen valmistuttua tilausohjelmalvelussa mahdollisimman pian. Vuodesta 2022 eteenpäin tämä mahdollisuus on enää suorina lähetyksinä lähetettävien alueuutisten kohdalla ja muut kotimaiset suorat lähetykset tulee tekstittää ensilähetyksen yhteydessä.

Kuuloliitto korostaa sitä, että jo vuoden 2020 mutta erityisesti vuoden 2021 aikana suoratekstityksen määrä on merkittävästi noussut aiemmasta. Sen tähden olisi tärkeää saada tietoa myös suorien tekstitettyjen lähetysten tilanteesta jo vuoden 2021 puolella, esimerkiksi syksyllä. Tämä toimisi suoratekstityksen tilanteen väliarviointina.

Kuuloliitto pitää muistiossa mainittua arviointitapaa televisio-ohjelmien ja tilausohjelmalvelujen tekstitettyjen ohjelmien määrän laskemisesta erikseen oikeutettuna. Totuudenmukaisen kuvan saamiseksi tekstityksestä on tärkeää, että tilausohjelmalvelut lasketaan vain jompaankumpaan tekstityskiintiöistä. Myös uusin audiovisuaalisten mediapalvelujen direktiivi kiinnittää huomiota tilausohjelmalvelujen esteettömyyden vaiheittaiseen lisäämiseen. On syytä erottaa tarjolla olevat kotimaiset sisällöt erikseen tilausohjelmalvelun ja lineaarisen tv:n välillä. Näin menettelemällä saadaan tosiasiallisempi vertaileva tieto, minkä verran tilausohjelmalvelussa on tarjolla tekstitettyjä sisältöjä. Aiempi tulkinta ei ole Kuuloliiton näkemyksen antanut oikeata kokonaiskuvaa tilausohjelmissa olevista tekstitettävistä ohjelmista.

2. Tekstityspalvelun laatu

Kuuloliitto pitää muistiossa olevia laatuun liittyviä kirjauksia oikeasuhteisina. Kuuloliitto näkee kuulovammaisten katsojien kannalta erittäin tärkeänä Traficomien näkemyksen siitä, että

„laatuvaatimus ei vielä mahdollista ainakaan kaikissa ohjelmatyypeissä pelkän automaattisen puheentunnistustekniikkaan perustuvan tekstityspalvelun käyttöä, vaan automaattista tekstitystä tulee käytännössä täydentää ihmistyövoimalla.” Kuuloliitto on samaa mieltä, että vielä tällä hetkellä suomen kielen puheentunnistus ei ole kehittynyt niin pitkälle, että voitaisiin nojata puhtaasti automaattiseen tekstitykseen. Tällä hetkellä laadukas tekstitys tarvitsee vielä ihmistyövoimaa.

Kuuloliitto tunnistaa sen, että tekstityksen laadun kysymystä tarkastellaan erikseen etukäteen tekstitettyjen ja suorana tekstitettyjen ohjelmien osalta. Kuuloliitto näkee kuitenkin, että tarvitaan lisää tutkimustietoa, miten suoratekstitys toteutuu. Esimerkiksi tulee tehdä katsojatytytyväisyystudkimuksia, joilla saadaan käsitys, miten katsojat kokevat suoratekstityksiä. Tällaisen tiedon perusteella voidaan tarvittaessa myös täydentää tai tarkentaa tekstityksen laadun kriteerejä.

Kuuloliitolla on tiedossa se, että kuulovammaisten tekstityksestä antamiin katsojapalautteisiin ei aina vastata. Tämä on korostunut erityisesti yksittäisen kaupallisen kanavan kohdalla. Kuuloliitto näkee, että TV-yhtiöitä tulee velvoittaa huomioimaan katsojapalautteet ja reagoimaan tekstitykseen liittyviin katsojapalautteisiin.

Kuuloliitto näkee Traficomin valvontakeinot kohtuullisen hyvinä. Kuuloliitto korostaa kuitenkin, että on tärkeää, että Traficom käy säännöllistä vuoropuhelua vammaisjärjestöjen kanssa tekstityksen valvontaan liittyvistä kehittämistarpeista ja käsittelee järjestöjen esiin tuomia palautteita, jotka vaativat jatkoselvitystä tai -toimenpiteitä. Kuuloliitto ehdottaa, että Traficom perustaa valvontatehtävänsä tueksi keskeisistä sidosryhmistä koostuvan saavutettavan viestintäpalvelujen seurantatyöryhmän, jonka tavoitteena on ajantasainen tiedonvaihto mediapalvelujen saavutettavuudesta ja sen kehittämistarpeista.

Kuuloliitto näkee hyvänä, että tekstityksen laadun suhteen Traficom kerää tietoa jo vuoden 2021 puolella. Tämä kannustaa tv-yhtiöitä arvioimaan suunnitelmallisemmin, kuinka tekstitystä tuotetaan laadukkaasti sekä miten sitä ylläpidetään. Katsojapalautteet on välttämätön osa tekstityspalvelun kehittämistä. Kuuloliitto näkee, että tässä on osalla tv-yhtiöistä vielä kehitettävää.

3. Toimintasuunnitelma palvelujen saattamisesta jatkuvasti ja asteittain esteettömiksi

Kuuloliitto kannattaa muistion kirjauksia toimintasuunnitelmista. Kuuloliitto näkee tärkeänä, että toimintasuunnitelmia peräänkuulutetaan myös maksullisia tilausohjelmalvelua tuottavilta yhtiöiltä. Näemme tärkeänä sen, että esteettömyyden edistämiseksi ei pysähdytä nykytilanteeseen vaan pyritään edistämään esteettömyyttä niin, että kaikki yhtiöt tarjoaisivat ohjelmistonsa vaihteittain esteettömästi, myös maksullisia tilausohjelmalveluja tarjoavat yhtiöt. Kuuloliitto näkee hyvänä, että Traficom kannustaisi kaikkia alalla toimivia yhtiöitä tekemään toimintasuunnitelmia esteettömyyden edistämiseksi, vaikka yhtiö ei olisikaan sähköisen viestinnän palvelulain soveltamisalaan kuuluva toimija.

Lisäksi Kuuloliitto haluaa tiedustella ja keskustella Traficomin kanssa seuraavista kysymyksistä:

- Onko aikomus kysyä toimintasuunnitelmista kaikilta Suomessa olevilta mediayhtiöiltä ja heidän pääkanaviltaan ja rinnakkaiskanavia tarjoavilta?
- Miten toimintasuunnitelmia tullaan arvioimaan yleisesti? Miten arvioidaan suunnitelmia niiden etenemisten ja tavoitteiden suhteen?
- Miten myönteinen asteittainen kehittyminen tullaan arvioimaan. Millaiset kriteerit luodaan arvioinnille? Entä miten Traficom suhtautuu niihin toimijoihin, joilla ei ole riittävä ote esteettömyyden asteittaiseen kehittämiseen?

4. Raportti esteettömyyttä toteuttavista toimista

Kuuloliitto näkee erittäin tärkeänä, että TV-yhtiöiltä ja tilausohjelmapalveluja tarjoavilta yhtiöiltä kerätään tietoa ja raportit esteettömyyttä edistäneistä toimenpiteistä. Kuuloliitto näkee raportille esitetyn kahden vuoden aikajänteen pitkänä ja esittää, että raportit pyydetään ensimmäisen kerran 2022 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana vuoden 2021 toiminnasta. Tällä hetkellä paras tapa kerätä tietoa esteettömyyspalveluista ja sen toteutumisesta on Traficomille raportoivat määrälliset numerot.

Lisäksi Kuuloliitto ihmettelee, että miksi 2023 pyydettävien raporttien jälkeen Traficom pyytäisi raportteja vain tarvittaessa. Kuuloliitto kysyy, mikä on peruste raporttipyyntöjen veloitteen vähentämiseen, kun audiovisuaalisten palvelujen direktiivin henki on toisenlainen. Miten saadaan jatkossa ajantasainen tieto esteettömyyspalveluista, jos raportteja kerätään epämääräisesti vain tarvittaessa, ilman sen suurempaa suunnitelmaa. Arviomme mukaan Traficomin tulee joka tapauksessa kerätä Euroopan komissiolle audiovisuaalisten mediapalvelujen direktiiviin johdosta kansalliset seurantatiedot. Kuuloliitto näkee, että tiedot tulee kerätä vuosittain. Lisäksi Kuuloliitto toivoo, että Traficom julkaisee nämä tiedot jatkossakin verkkosivuillaan.

Sanna Kaijanen

Toiminnanjohtaja
Kuuloliitto ry

Lisätietoja: Asiantuntija Sami Virtanen, sami.virtanen@kuuloliitto.fi